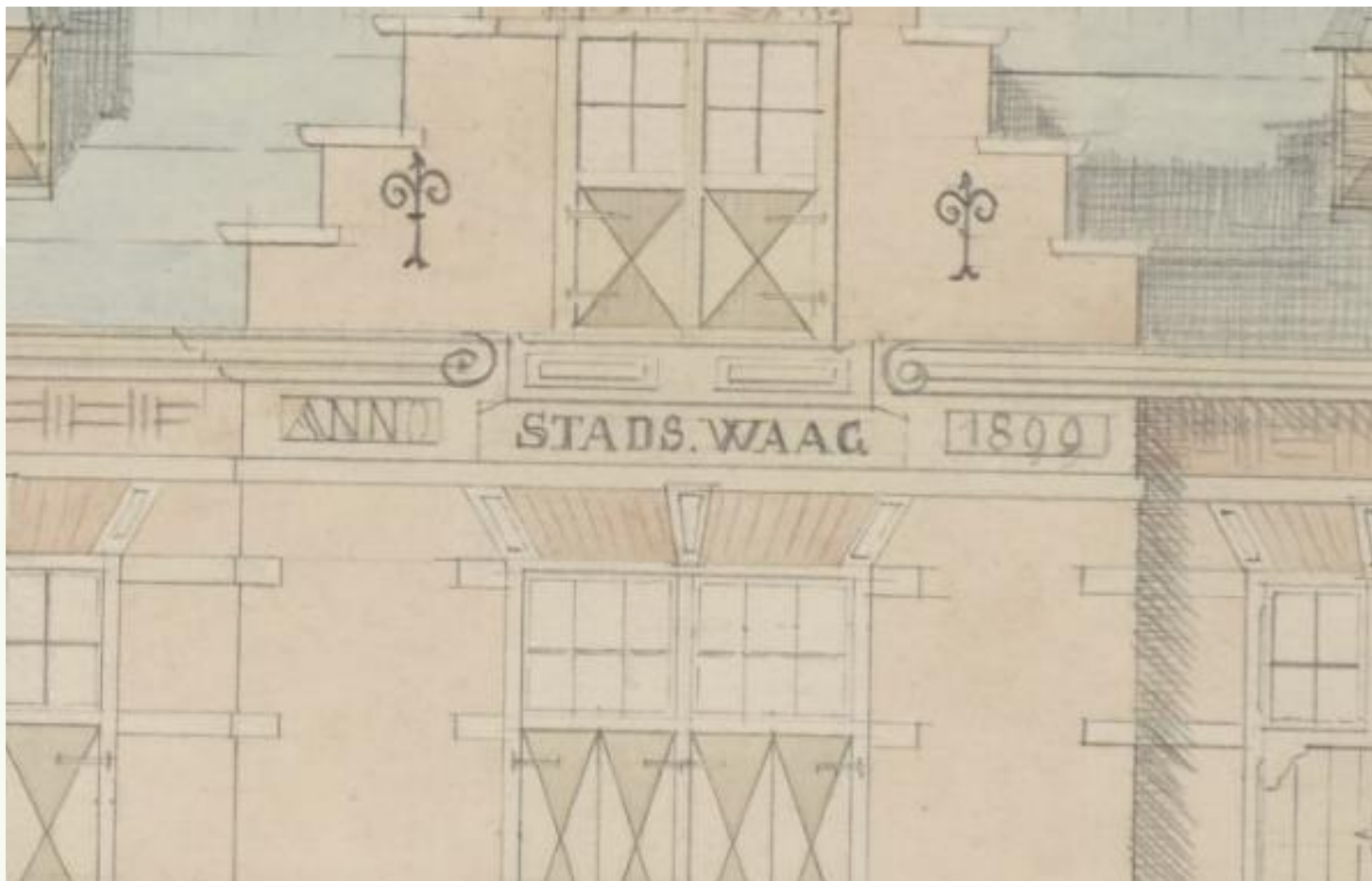

MATEN en GEWICHTEN

Metrieke stelsel

1820

Invoering metrieke stelsel

Lengtematen: basis : de meter

Gewicht: basis: kilogram

Einde aan grote verscheidenheid

1933: Oude benamingen verboden

1960: Internationale stelsel van eenheden (lengte, massa, tijd, temperatuur etc)

Vóór het metrieke stelsel

- Grote verscheidenheid door aparte machtsgebieden
- Pogingen tot eenheid → verzet: beroep op privileges
- Verscheidenheid maten en gewichten: → belemmering handel
- In handel afspraken

Lengtematen

Afgeleid van menselijk lichaam

- duim breedte van de duim
- palm handbreedte zonder duim
- span afstand toppen duim->pink
- voet gemiddelde voetlengte
- el oksel → middelste vingertop

Roeden, Ellen, voeten

Men rekende vooral in roeden, ellen en voeten

Afmeting van bijv. roede : per plaats verschillend.

Veel gebruikt: Rijnlandse roede = 12 voeten en
144 duimen (3,76 meter).

Geldersche roede = 14 voeten

Gewichten

Voor Gewichten: Keulen belangrijk (hoofdstad Aartsbisdom)

Keuls gewichtenstelsel:

Een Keuls pond = 466-470 gram.

16de eeuw Trooise gewicht opmars.

Een Troois pond = 2 Trooise mark = 492 gram.

17de eeuw Amsterdamse gewicht belangrijk.

Een Amsterdam pond = 494 gram.

IJKEN

Bij Magistraat: standaard aanwezig

Aan Stadhuis gehangen

Kannen, tonnen en gewichten werden geijkt

IJker kreeg ijkloon

Waag

inhoudsmaten

Voor vloeistoffen

- kan = 2 pint (1,4 a 2 liter)
- mengelen = 2 pint (1,4 a 2 liter)
- pint = ca 1 liter

Voor droge waren

- schepel (graan) = ca 30 liter
- spinde (graan) = $\frac{1}{4}$ schepel = ca 2,5 liter
- mud = 4 schepel = ca 120 liter

Oppervlaktematen

Morgen = land dat in één ochtend kon worden geploegd

= ca 600 vierkante roeden

Gelderse morgen = ca 0,86 ha

Hoeve = eenheid voor landbezit, 16-32 morgen

Hont = 100 vierkante roeden of 1/6 morgen

Boek en website

**J.M. Verhoeff, de Oude Nederlandse
maten en gewichten, 1982**

website: database Meertensinstituut

